הו למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 791 • 11 ביולי 2013 • ד' באב תשע"ג

Dhouse
בניה חדשנית
בזמן קצר, עם איכויות תרמיות ואקוסטיות משופרות.

ראה עמ' 9

בית משותף

דתיים וחילוניים מתגוררים בנטור, מושב שהיה קיבוץ, וטובים השכנים בעיניהם. אחד שומר שבת, אחר מכסח את הדשא, והערבות ההדדית אינה נפגמת. בבית הספר שהקימו, התלמידים מתפללים מסידור וקוראים קטעי ספרות ישראלית. במעבדה החברתית הזו תורם מזמנו וממרצו פרופ' ירון דגן, שעזב את "מירוץ העכברים" במרכז הארץ לטובת מגורים במושב והכנת גבינות מחלב העזים שבדיר המשפחתי

דפנה מאור ■ עמ' 14

בית במושב נטור.
הבקשות לעבור למקום מעבר ליכולת הקליטה

צילום: יוני רפאל

MULE
אמין יותר - משתלם יותר!
עבירות גבוהה ונוחות משתמש | כושר נשיאה וגרירה המובילים בקטגוריה | עלויות תפעול נמוכות | אמינות מוכחת לאורך שנים
לתיאום נסיעת מבחן התקשר עכשיו. 052-6119974 אמנון
Kawasaki
www.kawasaki.co.il
*9930
מטרו 4 נגלי

עמ' 25 מגזין

תוכן

טיול אסון
עומר ואביו אמנון בוגומולסקי היו בטיול בר מצווה בארה"ב. עומר חוזר לבד

5

סכנה לרפת המשפחתית
רפת החלב הייתה סימן ההיכר של התכנון החקלאי, הרפורמה תשים לכך סוף

10

הטלפון השחור
נשיא ארה"ב שוחח עם ראש ממשלת ישראל מיד לאחר ההצבעה באו"ם. סיפור

18

מהעמק לשיקגו

נערות הגלגל הענק

המתעמלות שני הופמן ואופיר ענתי מתמרת מתחרות בגלגלי ענק באליפות העולם העשירית בשיקגו

מעמק יזרעאל לאליפות העולם בגלגלי ענק בארצות הברית: השבוע (יום שני, 8 ביולי) החלה התחרות העולמית בהתעמלות עם גלגלי ענק, המתקיימת בשיקגו. שני הופמן ואופיר ענתי מהיישוב הכפרי–קהילתי תמרת, המתאמנות בגלגלי ענק עם המאמנת שלהן, מושית שטרית, משתתפות באליפות ועמן שלוש נציגות נוספות מישראל.

המאמנת מושית סיפרה על ההכנות לאליפות: "שני הופמן, בכיתה ח', היא הצעירה בנבחרת, מתאמנת כבר חמש שנים בתחום. בחצי השנה האחרונה היא התאמנה לפחות חמש פעמים בשבוע לקראת האליפות.

"כמוה גם אופיר ענתי, בת 16 וחצי, תלמידת כיתה י"א, שנמצאת כבר שמונה שנים בענף. האימונים מאוד תובעניים ומפרכים, והבנות משקיעות המון ומגלות רצינות רבה כדי להגיע לאליפות מוכנות. אני מאחלת להן המון הצלחה".

שטרית מתלווה אל הבנות וגם זומנה לכהן כשופטת בתחרות. לקראת נסיעתן, שיגר ארז ביטמן, מנהל מחלקת הספורט של עמק יזרעאל, מכתב ברכה לבנות ולמשפחתן ובו נכתב, בין יתר הדברים: "ברצוני לברך אתכן על יציאתכן לאליפות העולם בגלגלי ענק. הגעתכן לאליפות היא תמורה למאמציכן הספורטיביים ומוכיחה שעם התמדה ורצון, אפשר להגיע להישגים. המועצה מאחלת לכן שתייצגו את מדינת ישראל ואת המועצה האזורית בצורה הטובה ביותר".

שני הופמן, המאמנת מושית שטרית ואופיר ענתי. משקיעות המון ומגלות רצינות רבה

מתגלגלת. חמש מתעמלות ישראליות משתתפות בתחרות

"קו למושב" גם באינטרנט - תנועת המושבים: www.tmoshavim.org.il ■ תנועת האיחוד החקלאי: www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ עורך: דרור יוסף
■ מנהלת עיתון עדנה זיו

■ כתבים חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, איתמר גור, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כוכבא מדרשי, דפנה מאור
■ דואר אלקטרוני
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ גרפיקה מערכת שרה ראובן
■ גרפיקה מודעות ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
מודעות לוח אולה מאיה
טל' לוח 03-5682878
shirly.hacohen@maariv.co.il

יועצי פרסום דניאלה גבאי, יעקב קניאל, יורם טביבי, גילה סבן, רונית בר רוזן
טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

C
סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

משרד החקלאות מציע סיוע במימון ריצוף לולי ההודים

האפשרות שמגדלי ההודים יבלו מענק מהמדינה תלויה בתקציב שייחתם החודש. בעתירותיהם לבג"צ נגד דרישות השירותים הווטרינריים לשפר את מצב הלולים, קיבלו החקלאים את תמיכת השופטים, שהביעו דאגה מ"השפעתן של הדרישות החדשות על יכולתם הכלכלית של המגדלים לעמוד בהן"

מינהלת ההשקעות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר הודיעה ב–3 ביולי 2013 על אפשרות לקבלת תמיכה כספית לטובת ריצוף לולי הודים. המשרד הגיע להסכמה על הסיוע הכלכלי עם משרד האוצר והוא מוצע למגדלי הודים בלבד ולא לחקלאים בשאר ענפי הלול.

התפרצות מחלת שפעת העופות בשנת 2006 הבהירה לשירותים הווטרינריים (שו"ט) בישראל, כי יש לשפר את מבנה הלול בהוספת רצפות בטון. נחיצות השינוי התבררה לאחר שנגרם עיכוב רב בשל ניקוי וחיטוי המבנים לאחר השמדת העופות הנגועים במחלה, והסיכון להישארות המחלה גדל.

לכן, ב–28 במאי 06' חייב מנהל השו"ט את מגדלי העופות בכל הענפים – הודו, פטם והטלה – לצקת רצפה קשה וחלקה, ככל האפשר, בלוליהם. בשל הקושי של המגדלים לעמוד בה לבדם, משרדי החקלאות והאוצר החליטו לעזור למגדלים במימון העלות הגבוהה של ריצוף הלולים, אולם הסיוע מוצע רק למגדלי ההודים. על פי הודעת המשרד, מרבית לולי הפטם עומדים בדרישות ולולי ההטלה נכללים ברפורמה שעליה החליטה הממשלה ב–24 ביוני 2007 ("עידוד התייעלות במשק הייצור והשיווק בענף ביצי המאכל").

באותה שנה כבר ניתנה תמיכה כספית למגדלים שיישמו את דרישות השו"ט ולכן כל מי שכבר הגיש בקשה לסיוע לא יוכל לבקשו שנית. המימון הפעם יינתן, אם תכנית הסיוע תצא לפועל, במסגרת תמיכה בתכנית אקולוגית, על פי חוק. דהיינו, כחלק ממאמץ להפחית זיהום הסביבה באופן ישיר הנגרם כתוצאה מפעילות חקלאית ומתוך כך, לא יהיה הבדל בין אזור פיתוח אחד לאחר ושיעור המענק יהיה בהתאם לכלל ההשקעות שתכנית הפיתוח של משרד החקלאות.

לחדשות הטובות מצורפת הסתייגות: מינהלת ההשקעות פועלת בחוסר ודאות בעניין הסכום שיוקצה למענק משום שטרם אושר תקציב המדינה, לכן לא יינתנו אישורים לבקשות שתוגשנה בשלב זה. אולם, מתוך רצון לבוא לקראת ציבור המגדלים, המינהלת החליטה "לאפשר תחילת ביצוע גם קודם למועד הנפקת כתב האישור / אישור הבקשה".

למרות רצונה הטוב, ההודעה על אפשרות הסיוע אינה התחייבות של המינהלת על תשלום כלשהו, כעת או בעתיד. לכן, כל מגדל שיסתמך על עזרת המדינה במימון ריצוף הלול עושה זאת על אחריותו. בכל מקרה, על החקלאי לעמוד בכל דרישות האיגרת ששלח אל המגדלים מנהל השו"ט, ד"ר נדב גלאון, ב–21 ביוני 2012, על מנת להיות זכאי למענק, אם יאושר, שיינתן בשיטת "כל הקודם זוכה".

תנאי הסף והמסמכים הדרושים לקבלת מענק מפורטים בהודעה: הקרקע שעליה בנוי הלול נמצאת בחזקת מגיש הבקשה; המרחק ממשק העופות למשק עופות אחר הוא 300 מטר לפחות; מבנה משק העופות מרוחק 30 מטר לפחות מדרך המקשרת בין משקי עופות מסוג, משלוחה או מגיל שונים; אישור לניהול ספרי חשבונות; אישור לניכוי מס במקור; חשבון בנק; אחת הדרישות הבעייתיות ביותר – היתר בנייה כדין; אישור מהשו"ט לייתכנות לקבלת רישיון עסק, על פי ההיבט הווטרינרי.

בג"צ תמך במענק

ב–20 ביוני השנה התקבל פסק דין בשתי עתירות לבג"צ, שהגישו מגדלים מרחבי הארץ נגד הדרישות באיגרת מנהל השו"ט וערערו על חוקיותה. על מחאת המגדלים נגד העול הכלכלי הכבד שהוטל עליהם בעקבות הצבת דרישות התברואה נכתב ב"קו למושב" ב–28 בפברואר השנה (גיליון מספר 772). ז'ק אוחיון, מגדל הודים מנאות גולן, וחבריו מרמת הגולן ביקשו אז ארכה ממשרד החקלאות, כדי שיוכלו לגייס את הכסף ולהיערך לביצוע השינויים הנדרשים.

המגדלים מהרמה וחקלאים אחרים משאר אזורי הארץ פנו לבסוף לעזרת בית הדין הגבוה לצדק ובשמם עתרו עורכי הדין גיל להב, איילת רייך–מיכאלי ורן ליבר. פסיקתו של השופט עוזי פוגלמן, שישב בדין עם שתי עמיתותיו, השופטות דפנה ברק–ארז ואסתר חיות, התקבלה כדעת בית המשפט והעתירות נדחו. השופטים תמכו ברעיון לסייע למגדלים במימון ריצוף הלולים, דרישה שביצועה יעלה הון רב לחקלאים.

השופטת ברק–ארז כתבה בפסק הדין: "טענותיהם של העותרים כנגד דרישות אלה לא היו מבוססות דיין, ומכל מקום, שיקול הדעת המקצועי בעניין זה מסור למשרד החקלאות. למעשה, הטרידה אותי רק השפעתן של הדרישות החדשות על יכולתם הכלכלית של המגדלים לעמוד בהן, עניין שאין להקל בו ראש, לנוכח החשש שעומס כלכלי הנובע מדרישות מוצדקות כשלעצמן עלול לפגוע במטה לחמם של חקלאים קשי יום ולהותיר את הענף נחלתם של מגדלים מבוססים בלבד.

"אולם, צודק חברי (השופט פוגלמן, ד"י) בכך שהעותרים לא הניחו תשתית עובדתית מספקת לטענותיהם בתחום זה, מה גם שהדרישות לא הגיעו כ'רעם ביום בהיר'. יש לקוות כי, ככל הניתן, תיבחן האפשרות לסייע למי שהדרישות החדשות יאיימו על משלח ידם, בנוסף לתמיכות שניתנו בעבר".

השופטת אסתר חיות הוסיפה: "ביום 7.5.2013 הודיעה המדינה, כי לאחר דיונים שהתקיימו בהשתתפות מנכ"ל משרד החקלאות וסגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר, בנושא חידוש התמיכות שהועלה בהחלטתנו, נמסר כי נוכח המצב הפיסקאלי והקיצוץ המשמעותי הנדרש בתקציב המדינה אין הצדקה להקצאות תקציב ייעודי חדש לנושא זה בשנת התקציב הנוכחית וכי תקציבים שהוקצו בעבר אינם בנמצא כעת.

"עם זאת, נמסר עוד באותה הודעה, כי בישיבה שהתקיימה במשרד החקלאות בראשות מנכ"ל המשרד סוכם, כי תהיה נכונות לכלול הקצאת השקעות גם ללולי ההודים במסגרת תכנית הפיתוח שתאושר למשרד החקלאות לפי החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות, תשמ"א 1980, לאחר אישור תקציב המדינה בחודש יולי הקרוב, בהתאם לסדרי העדיפויות של המשרד ובכפוף להוראות החוק ולנהלים הרלוונטיים.

"יש לקוות, כי הקצאה כזו אכן תתממש ותאפשר למגדלים בענף ההודים להמשיך ולפרנס עצמם מעיסוקם זה תוך קיום דרישות הדין ובהן דרישות הריצוף הכרוכות, כפי שפורט על ידי חברי, בהשקעה כספית לא–מבוטלת".

החלטת משרדי החקלאות והאוצר לתת מענק, בכפוף לתקציב שייקבע, עשויה להציל משפחות רבות מפרישה מהענף בלית ברירה ולשמור על משקים קטנים רבים.

ז'ק אוחיון. לאחר הפסד בבג"צ, המענק תלוי בתקציב המדינה

הוסר הערר על חוק איסור יבוא כבד אווז מפוטם

התנגדות שרי החקלאות וביטחון הפנים להצעת החוק בוטלה לאחר שהוסכם לאסור על סחר במוצר

השר לביטחון פנים, ח"כ יצחק אהרונוביץ', הסיר את הערר על החוק המוצע של ידי ח"כ הרב דב ליפמן ("יש עתיד"), לאור הסכמת ליפמן להיענות להצעתו, המשותפת לשר החקלאות ופיתוח הכפר יאיר שמיר.

שני השרים, חברי כנסת מטעם "ישראל ביתנו", הציעו לשנות את האיסור על יבוא כבד אווז מפוטם, כפי שהציע ח"כ ליפמן, לאיסור על סחר, כולל מכירה במסעדות.

על פי הסיכום שהושג בין שלושת חברי בית הנבחרים, המילה "יבוא" תימחק מהצעת החוק ובמקומה ייכתב "סחר", כך שלא יותר להרוויח כסף או שווה כסף משיווק כבד אווז מפוטם בישראל. בעקבות ההסכמה על השינוי בהצעה, היא תועלה להצבעה טרומית ביום רביעי הקרוב במליאת הכנסת (לאחר סגירת הגיליון).

השרים שמיר ואהרונוביץ' הודיעו במשותף: "המתווה החדש של החוק מאפשר לקדם את תכליתו ההומאנית והראויה במניעת צער בעלי החיים, אך בלי לפגוע בייצוא ובהסכמי הסחר הבין–לאומיים, ולהימנע מיצירת תקדים מסוכן בנושא השחיטה הכשרה".

ח"כ ליפמן: "אני מברך את השרים שמיר ואהרונוביץ' על ההכרה בחשיבות שמירה על זכויות בעלי החיים, אלו שאינם יכולים להגן על עצמם. אנחנו נעבוד בשיתוף פעולה עם השר שמיר על מנת להעביר את החוק במהירות האפשרית, ובכך נוקיע את המאכל משחית הנפש הזה מישראל".

תושב מולדת נהרג בארה"ב

צילומים: א.פ

אמנון בוגומולסקי, שהתגורר בהרחבת המושב, קיפח את חייו בתאונת "פגע וברח". ברכב ישב בנו, שנסע עם אביו בטיול הבר-מצווה שלו

בתאונה מכוניות מחרידה במדינת מסצ'וסטס בארצות הברית ביום חמישי שעבר, נהרג אמנון בוגומולסקי (44), תושב הרחבה במושב מולדת ובן קיבוץ מסילות. בנו עומר, שהיה עמו ברכב שנפגע, נפצע קל בתאונה. רכב מס־חרי פגע בטנדר והסיט אותו לנתיב הנגדי, שבו נסעו האב ובנו.

ההרוג הוא בנם של חנה ומוטל בוגומולסקי, שהיה שנים רבות איש הכספים של הקיבוץ הארצי ואחר כך של התנועה הקיבוצית. אמנון ז"ל היה בטיול בר מצווה עם בנו עומר, שנפצע קל בתאונה ומטופל בבית חולים בעיירה פרובידנס. הקהילה היהודית עוזרת למשפחה ולאמו יעל, שהגיעה ביום שבת לארה"ב.

שתי נשים ובניהן, שנס־עו במכונית, נפצעו גם הם. המשטרה ביקשה את עזרת הציבור במציאת הנהג הפוגע, שנמלט מהמקום.

במושב מולדת מספרים על אמנון, שהיה "בחור מוכשר כמו שד. בן אדם עם לב גדול. הוא עבד כמנהל ב'בנק לאומי' בצפון. רק לפני כמה שבועות הייתה שמחה גדולה בבית הכנסת במושב, בבר מצווה של עומר, והנה האסון הגדול קרה".

עמוס דותן מנהל הקהילה של מולדת: "לפני שמונה שנים אמנון ויעל (גרושתו, י"ב) הצטרפו להרחבה הקהיל־תית של מולדת והיו בה חלק בלתי–נפרד". נורית מתן, המזכירה של קיבוץ מסילות: "אנחנו עושים סידורים לה־לווייתו של אמנון במסילות. עוד לא ברור באיזה יום זה יהיה. תלוי בסידורי הבאתו מארה"ב".

Sun effect

שטיפת פאנלים סולאריים
במי ברז אינה ממולצת

הפתרון לשטיפה עצמית
של הפאנלים הסולאריים
במים ללא אבנית

סרטון הדגמה
באתר החברה

• שטיפה חסכונית במים רכים - עד 50 ליטר לשטיפה •
• התקנה ושימוש פשוטים וקלים, ניתן לנייד בקלות •
• שיפור נצילות תפוקת המערכת בעשרות אחוזים •

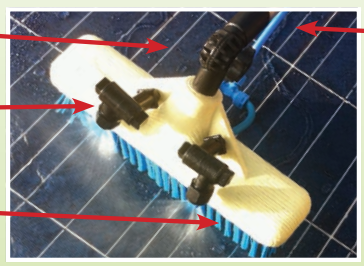

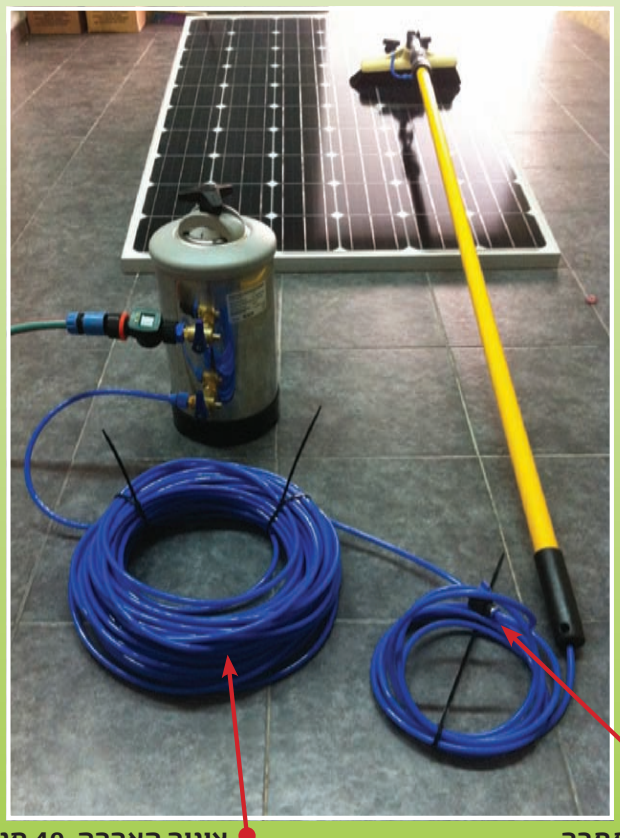

סאן אפקט - אנרגיה ירוקה מהשמש
טלפון: 1-700-700-588 | נייד: 050-4454343 | www.suneffect.co.il

חידושים בחקלאות

"אורי" קיבלה מעמד רשמי בספרד

הקלמנטינה הישראלית תהיה מוגנת במדינה, הן כזן פטנט ישראלי והן כסימן מסחרי, מפני נטיעות בלתי-מורשות. הליך רישום מקביל, לשמירה על זכויותיה בקהילה האירופית, אמור להסתיים בימים אלו

הקלמנטינה "אורי", שפותחה במינהל המחקר החקלאי "וולקני" בבית דגן, בסיוע ענף ההדרים במועצת הצמחים, נרשמה ב-8 ביוני בעיתון הלאומי הרשמי לרישום זכויות מטפחים בספרד, כנכס ישראלי של מינהל המחקר במשרד החקלאות.

מנכ"ל מועצת הצמחים, צבי אלון, ומנהל ענף ההדרים במועצה, טל עמית, ציינו שהרישום הוא שיאו של מהלך שנמשך כעשר שנים מאז טיפלה המועצה ברישום הזכויות של הזן בספרד. "אורי" נרשם בספרד הן כזן פטנט ישראלי מוגן והן כסימן מסחרי מוגן. עובדה זו מעניקה לזן הישראלי הגנה כוללת מפני מפרי זכויות בספרד, ומצבו המשפטי של הזן יציב ומעוגן בחוק.

בזכות המעמד החדש, תוכל מועצת הצמחים לתבוע תמלוגים ופיצויים ממפרי הזכויות וכן לדרוש עקירת חלקות שניטעו ללא רישיון. בימים אלו שוקדים במועצה עם נציגיה בספרד על הכנת תביעות משפטיות ראשונות נגד מפרי הזכויות שנטעו את ה"אורי" בשנים האחרונות, ללא רשות.

"למיטב ידיעתנו, קיימים היום בספרד אלפי דונם שניטעו ללא רשות, בנוסף לכ-7,000 דונם שניטעו ברשותנו, כחלק ממהלך רישום הזן בספרד. כידוע, ספרד היא מעצמת הדרים מספר אחת עם כ-400 אלף דונם שטחי קלמנטינות מסוגים שונים.

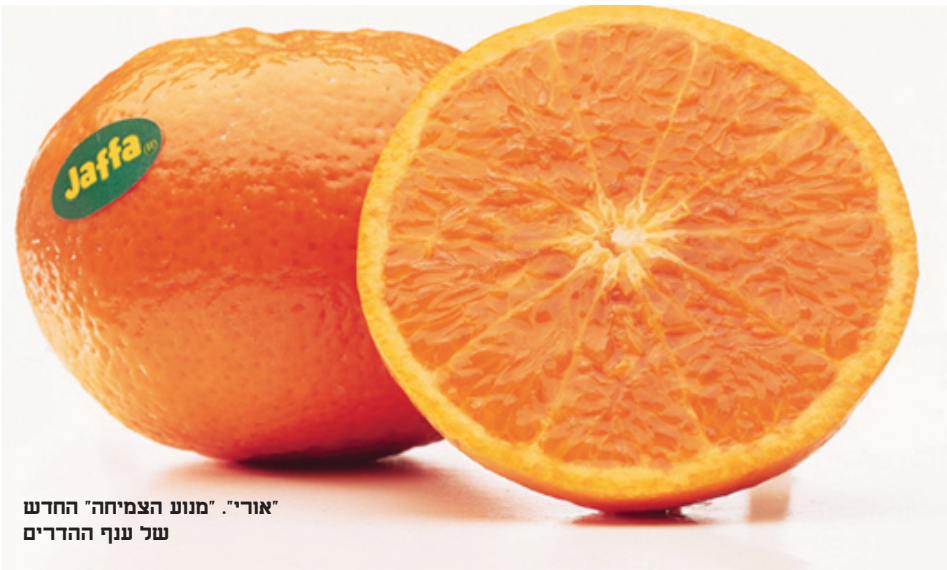

"אורי". "מנוע הצמיחה" החדש של ענף ההדרים

"למרות ההישג הכביר בספרד, אנו רק באמצע הדרך", מדגישים צבי אלון וטל עמית, "שכן, במצב הנוכחי, אנו יכולים לשלוט רק על הנעשה בספרד עצמה.

"הליך רישום מקביל, לשמירה על זכויותינו בקהילה האירופית, אמור להסתיים בימים אלו ויעניק לזן הגנה רחבה הרבה יותר. עם השלמת רישום הזכויות האירופי לא ניתן יהיה לשווק תוצרת מהזן 'אורי' בשווקי אירופה כולה, מלבד משטחים שקיבלו את אישורנו. הגנה זו תכלול גם יבוא מארצות שבהן לא ניתן לבצע הגנות אחרות", מוסיף אלון. "רישום הזכויות בספרד יאפשר לנו במועצת הצמחים להגביל את הנטיעות במדינה זו, למנוע הצפה ספרדית של פרי מבוקש זה, ובכך לשמור על רווחיות המגדלים הישראלים".

"אורי" הפך ל"מנוע הצמיחה" החדש של ענף ההדרים. בארץ נטועים 46 אלף דונם (24% מהענף), והנטיעות נמשכות. הזן מבוקש מאוד בשווקים השונים (אירופה, יפן ואפילו ארצות הברית וקנדה) ובארץ "החזיר את הצבע" ללחיי הפרדסנים. בעתיד הקרוב, עם כניסה לניבה של הפרדסים הצעירים, יהיו בארץ כ-180 אלף טון "אורי", מרביתו לייצוא. כיום, כ-35% מההכנסות למגדלים בענף ההדרים מגיעות ממכירת הזן.

לאכול עגבנייה באירופה בלי להשפריץ

מרבית יבול העגבנייה "אדמוניה" ממושב תקומה שבנגב נמכרה לשוק האירופי. הרחבת שטחי הגידול של האדמונית שאינה מגירה נוזלים מאפשרת להחזיר את שיווק הפיתוח העסיסי לישראל

במדינות השוק האירופי יוכלו לאכול כריך עם עגבנייה בלי להרטיב את הלחם. רוב יבול הזן אדמוניה נמכר למדינות שמעבר לים, ובארץ נעלם כמעט הפרי האדום-האדום. כדי להגדיל את ההיצע בישראל, הוגדלו שטחי הגידול שלה.

העגבנייה החדשה "אדמוניה" אינה מאבדת נוזלים לאחר החיתוך כמו זני עגבניות רגילים. לכן אפשר לעשות בה שימושים רבים שאינם אפשריים בעגבנייה רגילה שאנו מכירים, כמו שילובה בכריכים לבית הספר ולטיולים מבלי שהלחם יתפרק או יהפוך לעיסה, לחתוך סלט שטריותו תישמר לאורך זמן, בישול וצלייה שלה מבלי לאבד את התוכן של העגבנייה ועוד.

אבישי טרבלסי, מגדל אדמוניה, אומר שלאחר השקת הזן התקבלו פניות רבות מאירופה לרכישת הפרי והדרישה גרמה כמעט להיעלמות הזן מהשוק המקומי. העונה הורחבו שטחי הגידול של האדמוניה על מנת לאפשר שיווק רציף גם לשוק הישראלי.

הביקוש לעגבניות בחו"ל קשור בניסיון של ישראל בגידול עגבניות בעלות נמוכה ובטכנולוגיות מתקדמות. ישראל זכורה כמפתחת זן עגבניות השרי והראשונה לייצר זני עגבניות המבשילות באטיות ומאפשרות שיווק ממושך ולצרכנים שימוש לאחר זמן. כך גם האדמוניה מחממות מושב תקומה שבנגב זכתה להצלחה בין-לאומית. זרעי האדמוניה פותחו על ידי חברת זרעים הולנדית באמצעות הכלאת זני עגבניות מובחרים, ללא הנדסה גנטית.

אדמוניה. לאכול כריך עם עגבנייה בלי להרטיב את הלחם

טעמן של העגבניות החדשות דומה לעגבניות "תמר" המוכרות, אך ייחודן ויתרונן הגדול הוא במרקמן: רוב הנוזלים מצויים בתוך החלק המוצק, ולכן הן נוחות במיוחד לשימוש ומצטיינות בחיי מדף ארוכים בקירור. טרבלסי מוסיף, שהשימוש בעגבניית אדמוניה ישמור על רעננות הסלטים גם לאחר מספר ימים במקרר, ואפשר להשתמש בה לעיצוב של צלחות אירוח.

המתוק כבר בפנים

במשתלות משווקת לואיזה מתוקה, להמתקה טבעית של משקאות ותבשילים

חובבי המזון הטבעי יוכלו ליהנות מהידיעה הבאה: אפשר להשיג במרכזי הגינון שתילים של לואיזה מתוקה, ולגדל אותה בבית או בגינה. "חישתיל", חברת מגדלי צמחי התבלין והנוי, משווקת את הצמח ברחבי הארץ.

הלואיזה המתוקה, שעליה מתאימים להמתקה טבעית ועדינה של משקאות ותבשילים, יכולה להחליף סוכר וממתיקים מלאכותיים אחרים. מוצא הצמח במרכז אמריקה, במדינות ניקרגואה ומקסיקו, שם היא מוכרת בשמה הלועזי "ליפיה דולציס" (Lippia dulcis). היא גדלה באקלים חמים ולח בחשיפה מלאה לשמש ולכן מתאימה לקיץ הישראלי. האצטקים השתמשו בלואיזה המתוקה כממתיק לבישול וכצמח מרפא המסייע לטיפול בשיעולים, בהצטננות, בברונכיטיס ובאסטמה.

הלואיזה המתוקה היא צמח זוחל רב-שנתי, שמשתרע ומכסה שטח של מטר רבוע בתוך שנה ממועד השתילה. צבע עלי הצמח ירוק כהה ובאביב הלואיזה המתוקה מתכסה כולה בפרחים קטנים לבנים המתפתחים בהדרגה לצורת חרוט מיוחדת. המגדלים ממליצים לדשן את הצמח בסוף החורף ובמשך כל הקיץ כדי ליהנות מצימוח בריא ויפה. הלואיזה המתוקה מומלצת לגידול באדניות או בסלים תלויים.

אפשר לרסק בבלנדר את עלי הלואיזה המתוקה ולשמור בצנצנת סגורה במקרר. ניתן להשתמש כממתיק בכמות של כפית או יותר, לפי הטעם.

לואיזה מתוקה. במקום ממתיק מלאכותי או סוכר

שה"מ: ירידה של 12% בפירות ב-2013

במשרד החקלאות העריכו שהשנה יסתכם יבול הפירות ב-721 אלף טון. כמות האבוקדו תגדל ב-11 אלף טון

יבול הפירות צפויים לרדת ב–2013 בשיעור 12%, לעומת השנה שעברה, ולהסתכם ב–721 אלף טון, כך מסר מנכ"ל ארגון מגדלי הפירות בישראל, אילן אשל, על פי הערכות שהתקבלו משירות ההדרכה והמקצוע (שה"מ) של משרד החקלאות. הירידה ביבול נובעת בעיקר מתנאי מזג אוויר ומפגעי טבע שהשפיעו לרעה על חלק מהענפי הגידול.

הענף המוביל השנה מבחינת היקף היבול הוא הבננות, שכמותן גדלה ב–7% ותסתכם ב–150 אלף טון. יבול התפוחים, לעומת זאת, צנח דרמטית ב–38% וצפוי להסתכם ב–90 אלף טון, לעומת 145 אלף טון בשנת 2012.

יבול המנגו יהיה כמחצית בלבד מאשר בשנה הקודמת – 23 אלף טון וגם יבול האגסים צפוי להסתכם בכמות דומה, כ–23 אלף טון, לעומת 40 אלף טון בשנה הקודמת. השנה ישווקו 78 אלף טון של אפר־סקים ונקטרינות, לעומת 90 אלף טון בשנה שעברה.

מספר ענפים רשמו גידול נאה בכמויות. יבול האבוקדו יגיע ל–81 אלף טון לעומת 70 אלף טון אשתקד. עצי האבוקדו נהנו מתנאי חנטה טובים בא־ביב והאבקת הפרחים על ידי הדבורים היטיבה עם הפרי. עם זאת, קיימת שונות רבה ביבול, לעתים באותו מטע.

הרימונים ממשיכים את מגמת הצמיחה הרב–שנתית ויגיעו השנה לשיא: 60 אלף טון, ואילו יבול התמרים יגיע ל–35 אלף טון.

אבוקדו על העץ. נהנה מתנאי חנטה טובים

הערעור על חוק "מהמשק לצלחת" נדחה

בכנסת אושר דין רציפות על הצעת החוק לפיקוח על שרשרת המזון לבעלי חיים. הערעור של מפלגות האופוזיציה לא התקבל, פה אחד: 87 ח"כים תמכו

מליאת הכנסת אישרה את הודעת הממשלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת החוק הממשלתית לפיקוח על מזון לבעלי חיים, התשע"ב – 2012. בעצם האישום נדחה הערעור של סיעות אופוזיציה בבית הנבחרים: העבודה, מרצ, רע"מ–תע"ל–מד"ע, חד"ש ובל"ד.

החוק, המכונה "מהמשק לצלחת", מסדיר את אחריותם של היצרנים לבטיחותו ולאי־כותו של המזון לבעלי חיים, תוך פיקוח של המדינה על תהליכי הייצור, היבוא והשיווק. ההצעה, שאושרה בכנסת ה–18 בקריאה רא־שונה, נועדה להחליף את ההסדרים החלקיים של פיקוח על מזון לבעלי חיים הקבועים בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים, לקבוע הסדרים מתאימים לכל צורות הגשת המזון לבעלי חיים הנהוגות כיום, וכן להוות מסגרת חוקים כוללת אשר תבטיח שהמזון המוגש לבעלי חיים יהיה באיכות גבוהה.

החוק המוצע מסדיר את המעקב אחר המזון לבעלי החיים, משלב הייצור ועד שלב הזנת בעל החיים. הצעת החוק עוסקת גם בפיקוח הנדרש על מזון לבעלי חיים שמיוצר במשק החקלאי בעבור בעלי חיים באותו משק (כגון קש וחציר), ושאינו נרכש מגורם חיצוני שעי־סוקו בייצור מזון לבעלי חיים. כמו כן, מוצע לפקח גם על מזון לבעלי חיים שיוצר במשק חקלאי שלא לצורך שיווקו.

87 ח"כים תמכו בבקשת הממשלה, לא היו מתנגדים. ההצעה תוחזר לוועדת העבודה, הרווחה והבריאות, להכנתה לקריאות השנייה והשלישית.

מליאת הכנסת אישרה גם את בקשת שר החקלאות, יאיר שמיר, להחיל דין רציפות על הצעת החוק להסדרת הרעייה במקרקעי ציבור. החוק יועבר לוועדת הכלכלה, להכנתו לקריאה השנייה והשלישית.

חשד ל"פגע וברח" סמוך ללכיש

הולך רגל בן 30 נפצע קשה מפגיעת מכונית ונמצא מוטל על הכביש סמוך למושב לכיש

חשד לתאונת "פגע וברח". הולך רגל כבן 30, אזרח זר מסודן, נמצא מוטל על הכביש בין מושב אמציה למושב לכיש כשהוא פצוע באו־רח קשה עם פגיעת ראש והכרתו מעורפלת. פרמדיקים של מד"א שהגיעו למקום העניקו לאיש טיפול רפואי ראשוני, והוא פונה במסוק לבית החולים הדסה עין כרם והוא במצב קשה, מחוסר הכרה ומונשם עם פגיעות ראש וחזה.

נסיבות האירוע אינן ברורות עדיין, אולם עולה חשד, כי הוא נפגע מרכב חולף שעזב את המקום מבלי להעניק לו סיוע. המשטרה סרקה את האזור ופתחה בחקירה.

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

האם מכסת הביצים של אחי או שלי?

שני אחים שאביהם נפטר לא מכבר רוצים לדעת: למי הזכות למכור ביצים, לבן הממשיך או לכל היורשים? האם עיקול שהוטל על משכורת עובד תקף רק לשלושה חודשים, לפי תוקף צו העיקול?

אבי היה בעל משק במו־שב ונפטר לא מזמן. אחי, שהוא הבן הממשיך, טוען כי מכסת הביצים עוברת יחד עם המשק אליו, ולכן אין היא חלק מהעיזבון של אבינו. האם אחי צודק?

הסוגיה שהקורא מעלה נדונה בבית המשפט הע־ליון (נסים עמרם נגד משה עמרם). בפסק דין שניתן באותו עניין אישר בית המשפט העליון את הכרעת בית המשפט המחוזי, לפיה הזכות של מכסת ביצים, אף על פי שהיא זכות אישית המהווה חלק מאמצעי הייצור של המשק, היא זכות בעלת ערך כלכלי נפרד מהמשק.

בית המשפט המחוזי קבע, כי מכסת הבי־צים אינה צמודה בהכרח למשק ובוודאי שאין מקום לקביעה לפיה בכל מקרה שבו מועברות הזכויות במשק, עוברת הזכות למכסת ביצים יחד עמו וכחלק ממנו. עוד נפסק במחוזי, שחוק המגביל עֲבִירוּת של זכות רכושית מכל סוג, יש לפרשו באופן מצמצם משום שהגבלה כזו פוגעת בזכות יסוד של בעל הזכות לעשות בה כרצונו.

כאמור, בית המשפט עליון אישר את הכרעת המחוזי, תוך שהוא מזכיר, כי בהקשר של חלו־קת רכוש בין בעל לאישה לפי הסכם גירושין כבר נפסק, כי ניוד מכסת הביצים הוא "זכות כלכלית בעלת מעמד עצמאי ונפרד מהמשק" ואין היא "הולכת אחרי המשק". לאמור: אין היא מהווה זכות הנכרכת אחר הנחלה שבתחו־מה היא משמשת אמצעי ייצור.

עוד נקבע, כי בעוד שהמשק הוא הקרקע המו־חכרת למתיישב, המכסה היא סוג אחד בלבד מתוך כלל אמצעי הייצור שיכולים לפרנס את המשק. יוצא אפוא, כי עמדת אחיך מקורה בטעות. לאור הפסיקה שהובאה לעיל, הזכות למכסת ביצים עוברת לאחר פטירת אביך לעיזבונו ולא ישירות לבן הממשיך.

תבנית ביצים. המכסה היא סוג אחד בלבד מתוך כלל אמצעי הייצור

לאחרונה, הוטל עיקול על משכורתו של עובד במושב על פי צו, שתקף לשלושה חוד־שים. האם לאחר תקופה זו המושב אינו חייב לעקל כספים ממשכורתו של העובד?

התשובה לשאלתך היא "לא". יש להבחין בין החובה שמטיל צו העיקול על צד ג' (המושב), להודיע מה הם נכסי החייב הצפויים להגיע אליו בתוך שלושה חודשים, ובין תוקפו של צו העיקול לגבי נכס שנתפס במסגרת אותם שלושה חודשים.

העובדה, כי העיקול מוטל רק על נכסים שהגיעו לצד ג' במשך שלושה חודשים אינה גורעת מכך שהעיקול ימשיך לחול על נכס שנתפס במסגרת אותה תקופה, וזאת גם בחלוף שלושה חודשים (עד שיבוטל כדין). גם לגבי שכר עבודה נקבע, כי מרגע הטלת העיקול על שכר, הוא מתמשך לכל אורך תקופת העבודה של החייב אצל צד ג' (בענייננו, כל תקופת עבודתו של העובד אצל המושב). נקבע, כי צו העיקול אינו מוגבל רק לשלוש משכורות (על יסוד הטענה לפיה צו העיקול תקף למשך שלו־שה חודשים).

בעניין זה נפסק (אבי חברה לעבודות עפר כבישים נגד חברת ביטום בע"מ): "אשר לטע־נה, כי צו העיקול תקף לשלושה חודשים בלבד, אין אני מקבל טענה זאת. ככל שמדובר בעיקול שכר, העיקול חל ומתחדש מדי חודש כל עוד החוב לא סולק וכל עוד צו העיקול לא בוטל. בטענתו, מערבב למעשה בא כוח המערערת שני עניינים שונים.

"אמנם בצו העיקול מצווה המחזיק המקבל את הצו להודיע מה הם נכסי החייב הצפויים להגיע לידו בתוך שלושה חודשים, אך מכאן אין ללמוד כי תוקפו של העיקול הוא לשלשה חודשים בלבד".

ב–2002 קבע בית המשפט (בנק אוצר החייל בע"מ נגד ש"ק ארבל שיווק בע"מ): "העובדה שהשכר אמור להשתלם בעתיד אינה מפחיתה מוודאות החיוב ועל כן יש לראות בעובדה זו חלק מנכסי החייב הנמצאים בידי הצד השלישי ביום המצאת הצו... אין להתייחס לשכר החוד־שי שמועד תשלומו בעתיד כאל 'נכסים שיגי־עו לידו' מאחר וקיימת ודאות לעניין תשלומם (דהיינו, כל זמן שהחייב עובד הוא זכאי למשכורת חודשית ובמידה ויפרוש יכול העיקול לעבור ולרבוץ על כספי הפיצויים להם יהיה זכאי החייב)".

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איילת רייך", עו־סקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי–חקלאי ובליטיגציה.
המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

ארץ אוכלת מתיישביה

החקלאים אחראים יותר מכל למפת הארץ. בגופם קבעו את הגבול, שמרו במשך שנים על קרקעות הלאום לדורות הבאים, הם חלון הראווה של מדינת ישראל למדינות רבות בעולם. מצער לראות את חוסר ההערכה לחקלאים וההכרה בתרומתם

יגאל חן, שאר ישוב

בשנים האחרונות יש כרסום ניכר במעמד החקלאים והם הפכו ל"שק חבטות" של המדי־נה. פקידי האוצר אינם מבינים ממש מה באמת תרומת החקלאות למשק הלאומי. אנו מתיימ־רים להידמות לעולם המערבי ופועלים לשם כך במלוא הקצב במגוון תחומים, אז מדוע דווקא בחקלאות פועלים אחרת?

בעולם המערבי למדו זה מכבר שיש לייחד את החקלאות, ושלא ניתן לבחון אותה רק בפרמ־טרים כלכליים טהורים, לחקלאות יש ערכים מוספים במגוון תחומים. שום מדינה לא הפקירה את חקלאיה כפי שקורה כאן.

העולם המערבי, ובעיקר השוק האירופי המשו־תף, שומר מכל משמר על המגזר החקלאי, החל בחקיקה שמבטיחה זכויות על הקרקעות שהחק־לאים מעבדים, הזכות לעסוק בחקלאות מבלי להיות מאוים על ידי גורמי סביבה, וכן מעמד ציבורי מכובד שמושך גם את הדורות הבאים, הרואים בחקלאות אתגר ומקור תעסוקה יציב. יעד זה מושג בחקיקה, בתמיכה תקציבית ובתו־דעה ציבורית חיובית.

אצלנו מרבים לדבר על איכות סביבה, על "ריאות ירוקות", ושוכחים לרגע שהחקלאים אחראים למרב הריאות הירוקות – שטחי העיבוד הרב־שנתי, כשני מיליון וחצי דונם, ירוקים כל השנה, גם בשנים שבהן החקלאים אינם מכסים את עלויות הייצור.

שימוש במי קולחין גם הוא קשור לסביבה והחקלאים משתמשים ביותר מ־450 מיליון מטרים מעוקבים של מי קולחין, שברוב מדי־נות העולם זורמים לים. המדינה הקרובה אלינו בשיעור השימוש במי קולחין היא ספרד, והיא מנצלת כ־15% בלבד מהפוטנציאל. כאן מנצ־לים כמעט 95% ממי הקולחין! גם בסוגיה הזו חקלאי ישראל הסכימו לתרום לסביבה ולהמיר מים טובים במים נחותים, ואף לשלם מחיר הן ברכישת המים והן בסיכון להמלחת הקרקעות. האם מישהו מעריך את זה? ממש לא! אנחנו ממ־שיכים להצטייר בעיני הציבור כשודדי המים וכאחראים לגל ההתייקרויות של הנוזל החשוב.

ומה עם מחירי המזון? בישראל יש שפע של פירות וירקות, חלב, בשר וביצים. החקלאים מייצרים את מלוא הצריכה ואף מייצאים סחו־רות ביותר מארבעה מיליארדי שקלים בשנה. אם כן, האם הם יכולים להתפרנס בכבוד מעמ־לם? התשובה היא, כמובן, לא ולא! פערי התי־ווך שאין דומים להם בעולם העשירו מאוד את רשתות השיווק ואת גורמי המסחר השונים, אבל את החשבון מגישים בעיקר לחקלאים!

למדינת ישראל אין גבול יבשתי עם העולם המערבי ושינוי האקלים הביטחוני כאן נזיל ביו־תר. האם מישהו מעלה בדעתו שגם את המזון הבסיסי לקיומנו נפקיד בידי אחרים? האם נכון לחסל את החקלאות ולפתוח הכול לכוחות השוק? האם השתגענו?!

חיסול רפתות רבות במסגרת "מתווה לוקר"

מה המדינה הרוויחה מחיסול התכנון בחקל־אות? כנראה כלום. מה נותר? תנודות קיצוניות בהיקפי הייצור, עליית מחירים, צמצום ניכר במספר האזרחים העוסקים בחקלאות עד כדי סיכון הענף, חוסר יציבות עד כדי הזנחת שטחים וחוסר יעילות בהשבתת גורמי ייצור.

כל ענפי החקלאות נפתחו זה מכבר לשוק החופשי. נותרו שני ענפים מתוכננים – רפת החלב וענף ההטלה. כעת כנראה שהגיע תורם ואף הם הולכים להתחסל. רפת החלב הייתה במשך שנים סימן ההיכר של התכנון החקלאי, והתאפיינה במכסות ייצור מוסדרות, במחיר מו־בטח, ענף שהוא למעשה מוסד ודרך חיים.

הרפתנים האמינו שכך יימשך ונטלו על עצמם נטל כספי רב בטיוב תנאי הייצור, במה שקרוי "הרפורמה במשק החלב" של משרד ראש הממ־שלה ("מתווה לוקר"), שעיקר תועלתה למשק הלאומי ולסביבה. החקלאים שילמו במיטב כספם כדי שלנו האזרחים תהיה סביבה נקייה יותר.

והנה עוד לפני שגמרו להחזיר את ההתחיי־בויות הקודמות, הרפתנים ניצבים כבר בפני רפורמה חדשה, והפעם האוצר דוחק את הר־פתנים הקטנים, ממש ברגל גסה, לצאת מהענף, במעין הצעה שאי־אפשר לסרב לה... ומעודד אגב כך את הרפתנים הבינוניים לגדול. ומה יהיה מחר? מי מבטיח שרפת בינונית תשרוד עם מכסה של 700 אלף ליטר, הרי ברור לכל שמחירי החלב ימשיכו לרדת, האוצר רואה לנגד עיניו את המחיר בשוק האירופי – כשני שקלים לליטר, לשם הוא מכוון!

אם רוצים תנאי סחר הוגנים צריך לבחון גם את החיסכון בעלויות. איך אפשר להשוות בין עלויות הייצור כאן והעלויות בשוק האירופי? מה עם מחירי המים? כאן שני שקלים למ"ק, שם אפס. מה עם עלויות ההובלה? מה עם ההשקעות באיכות הסביבה? ומה עם הפריפריה, ועוד ועוד נושאים. ובקיצור – מה עם הציונות?!

חיסול התכנון בענף הרפת יביא בסופו של יום לחיסול מרב הרפתות במשק המשפחתי, בעתיד הלא־רחוק נראה כמה רפתות קיבוציות שישרדו ובעיקר רפתות מודרניות גדולות, בבעלות מפ־עלי מוצרי החלב הגדולים, "תנובה" ו"שטראוס", ואולי גם כמה טייקונים שלא שמו לב שבחבילת האחזקות שלהם יש גם כמה רפתות.

החקלאים אחראים יותר מכל למפת הארץ. בגופם קבעו את הגבול, הם שמרו במשך שנים על קרקעות הלאום לדורות הבאים, הם חלון הראווה של מדינת ישראל למדינות רבות בעו־לם. דווקא כאן מצער לראות את חוסר ההערכה לחקלאים וההכרה בתרומתם.

בלי חקלאים לא תהיה חקלאות! בלי חקלאות לא תהיה התיישבות! בלי התיישבות לא תהיה לנו זכות בארץ הזאת! אחרים יעבדו את אד־מתנו, ובסופו של יום, האדמה תעבור למי שמ־עבד אותה. ארץ אוכלת יושביה, כבר אמרנו.

הכותב – יושב ראש "מי גולן", חקלאי ומ־תיישב בקו העימות בצפון ביום, היה מנהל מחוז הצפון במשרד החקלאות.

פרות ברפת. חיסול התכנון בענף יגרום לחיסול מרב הרפתות במשק המשפחתי צילום: יורם שפירר

סיפור שקורה באמת

ארגוני מתנדבים דואגים לגודל התא המוקצב לתרנגולת מטילה ולרווחתה ואפילו השפיעו על הכנסת לחוקק חוק בעניין, ואילו לזכויות החקלאים אין דואגים. אם חשבתם לרגע שזה סיפור בדיוני, טעיתם בגדול

אריק דוברוב, מושב בצרה

זו אינה אגדה. כידוע, יש בעולם וגם אצלנו "יפי נפש", שהתארגנו לאגודות צער בעל חיים: לב־המות, לאווזים, לקופים, ולבסוף לתרנגולות, אלו המשוכנות בסוללות המקובלות. התקנאו חברינו בארץ בחבריהם בחוצה לה, מדדו את גודל תא התרנגולת ומצאוהו קטן להחריד, הלכו לבית המשפט וזעקו "געוואלד". טענו יפי הנפש, שהת־רנגולת סובלת: "אין לה מספיק מקום להתרווח", "ההטלה גורמת לעוף מאמצים רבים, ועליה לנוח אחרי ההטלה, כי אי מנוחה יוצר חסרים אחרים, כגון בוויטמינים שונים. והתוצאה – ביצה באיכות ירודה, ואנו מקבלים מזון דל, ומשלמים במיטב כספנו על מזון בלתי־תקין. מכאן המרחק קצר לנזק העלול להיגרם לכלל האוכלוסייה. וישמע בית המשפט ויחרד, ויפסוק בהאי לישנא: "תוקם מיד ועדת מומחים שתקבע את גודל התא הרצוי, לשיפור המצב, לא נסכים שהאוכלוסייה תינזק", קבע בית המשפט. החלטה אמיצה.

ואכן, צוות המומחים שנבחר על ידי השופטים ישב ימים כלילות ומצא את הפתרון – הגדלת התא. ההצעה נתקבלה ונתאשרה כחוק, וחוק יש לכבד (אין זה נכון תמיד).

זה מובן, אבל לצערנו, השינוי יעלה מיליונים: החלפת מיקום הלולים, לולים חדשים וסוללות חדשות (החלפת "שטאנצים" במפעלים, השק־עות אדירות, כל ביצה תתייקר ב־50%, להער־כת החקלאים). הביצוע מתמהמה, עדיין לא נמ־צאו המיליונים הדרושים, אך מצב זה לא יימשך לעולם, סמכו על ידידינו הרחמנים, שלא ירפו ותביעתם החדשה תהיה על ביזיון בית המשפט.

<<<

תרנגולות בכלוב. "לצערנו, השינוי יעלה מיליונים" צילום: יוסי אלוני

אם חשבתם לרגע שזה סיפור בדיוני, טעיתם בגדול. לצערי, כל הסיפור הוא אמת לאמתה, ואין זו אגדה. את ענף האווזים הצליחו לחסל, חיסול ענף גידול קופים עדיין בתהליך, גידול סוסים הותר אחרי ערעור, אבל אסור לנצלם לצורך רפואי, כי זה לא חקלאות.

בנוסף, פסיקה חדשה נתקבלה בעניין זבל מהביוב. כידוע זבל מטייב את האדמה ובעזרתו מקבלים יבול רב יותר. בני האדם הצליחו, בעזרת חיידקים, למחזר את מי הביוב ולאפשר השקאה במים הללו. לאחר ניקיון המים, נשאר חומר אורגני הנקרא "בוצה" ובאמצעותו אפשרי בהחלט לטייב את הקרקע אחרי טיפול מתאים בחומר הנ"ל. ההחלטה החדשה קובעת, כי עד היום טיפול בזבל זה הוגדר כחקלאות, מהיום והלאה השימוש בו נקרא "תעשייה".

מהו הרווח ולמי? רשות מקרקעי ישראל תדרוש מעתה יותר כסף, דמי חכירה. גם קנס יוטל, עוד קצת הכנסה למדינה, זה לא מזיק בימים טרופים אלו. ורישיון עסק למועצה, גם זה לא הולך ברגל, והשבחה למדינה, בוודאי לא תשכח. לכל הצדדים זה מוסיף, פרט כמובן, למטפל בזבל. אבל זה פרט זניח.

רעיונות נוספים להצקה ולחיסול ענפים בוודאי יימצאו, אל דאגה. הראש היהודי ימציא לנו פטנטים, כי המטרה היא העברת האדמות לידי הממשלה.

שלום ולהתראות בהצקה הבאה.

מושב עופר לא יפוצה

מושב עופר תבע כעשרה מיליוני שקלים ממינהל מקרקעי ישראל, פיצוי על הפקעת קרקע משטח היישוב. בית המשפט המחוזי קבע, כי המושב לא הוכיח קיום של התנאים הנחוצים לקבלת פיצויים

עו"ד איתן מימוני

מושב עופר תובע פיצוי בסך מיליוני שקלים ממינהל (רשות) מקרקעי ישראל, בגין הפקעת 457 דונם משטח המושב בשנת 2002. בפנייתו לבית המשפט המחוזי בחיפה, ולשופט אלכסנדר קיסרי שישב בדין, ביקש שייקבע כי ההפקעה נעשתה שלא כחוק.

בשנת 1999 נחתם בין מושב עופר, מינהל מקרקעי ישראל והסוכנות היהודית חוזה שכירות למשך שלוש שנים לשטח שגודלו 2,257 דונם. בתום תקופת השכירות, נחתם בין הצדדים חוזה שכירות לשטח שגודלו 1,800 דונם, אשר תוקפו עד שנת 2007.

המושב סבור, כי המינהל לחץ עליו לבצע את ההסכם השני והפקיע ממנו 457 דונם באופן חד-צדדי ובלי לתת תמורה כלשהי, ולכן המושב הגיש תביעה לתשלום פיצויים לוועדה לתשלום פיצויים חקלאיים. הוועדה דחתה את הבקשה באמתלה, כי 1,800 דונם הם מכסת הקרקע המגיעה למושב שבו 60 נחלות ומקצה 30 דונם לכל אחת, וזו הסיבה לכך שבעת חידוש החוזה צומצמו שטחי משבצת המושב לשטח תקני, ויתרת השטח שבגינו נתבקש הפיצוי עברה למעמד שטח זמני המעובד על ידי המושב.

המושב טוען, כי הוא לא עיבד את 457 הדונם אשר הועברו למינהל, וכי הסכמי שכירות לגבי שטח זה נחתמו ישירות בין המינהל לבין שוכרים שונים. כמו כן, סבור המושב, כי הוא זכאי לפיצוי מכוח זכויותיו החוזיות ומכוח דיני היושר, שהרי הקרקע שהופקעה הוחכרה לזמן ארוך באמצעות חוזי שכירות שהתחדשו מעת לעת, וזכותו של המושב בוטלה בתוך תקופת החכירה מחמת סיבה שאינה תלויה בו ושלא היה באפשרותו למנעה.

לפיכך, עותר המושב לחייב את המינהל לשלם לו פיצוי בסך 9,538,045 שקלים, כשווי 457 הדונם שהופקעו ממנו. לחילופין, עותר המושב לתשלום פיצוי בסך 3,339,324 שקלים בגין השבחות אשר ביצע במקרקעין במשך השנים שבהן החזיק במקרקעין טרם העברתם לשימוש המינהל.

מנגד, טוען המינהל, כי החלטה 476 של מועצת מקרקעי ישראל קובעת, כי שטח משבצת הקרקע אשר תועמד למושבי עובדים למטרות החכרה לדורות ייקבע כתוצאת מכפלה של מספר הנחלות שאושר ליישוב על ידי משרד החקלאות בגודל שטח הנחלה שקבע שר החקלאות. מהכלל אל הפרט, היות ויש במושב 60 נחלות, וגודל הנחלה הוא 30 דונם – אין המושב זכאי ליותר מ-1,800 דונם בשטחי משבצת.

המינהל מוסיף ומדגיש, כי החוזה אשר קבע כי שטח המשבצת יהיה 1,800 דונם הוא פרי הידברות ממושך בין הצדדים, ואינו מהווה אקט של הפקעה, אלא של העמדת התכלית הציבורית על דיוקה. כמו כן, סבור המינהל, כי הואיל והקרקע עליה נדרש הפיצוי היא קרקע עודפת על מכסת הקרקע המגעת – אין המושב זכאי לפיצוי כלשהו.

> המושב סבור, כי המינהל לחץ עליו לבצע את ההסכם השני והפקיע ממנו 457 דונם באופן חד-צדדי ובלי לתת תמורה כלשהי, ולכן המושב הגיש תביעה לתשלום פיצויים לוועדה לתשלום פיצויים חקלאיים

הקצאת משאב השייך למדינה

ראשית, מבהיר בית המשפט, בהתאם לאמור בחוק מקרקעי ישראל, תפקידו של המינהל לנהל את מקרקעי ישראל כמשאב לשם פיתוחה של מדינת ישראל לטובת הציבור ולפיכך, סבור ביהמ"ש, כי המינהל פועל הן במישור המשפט המנהלי והן במישור המשפט הפרטי. בהתאם לכך, מקבל ביהמ"ש את טענת המינהל, לפיה קביעת שטח המשבצת של המושב והעמדתו על 1,800 דונם היא פעולה של הקצאת משאב השייך למדינה, וככזו היא מעשה מינהלי אשר נעשה כדין ובסמכותו. לעומת זאת, דוחה ביהמ"ש את סברת המושב, לפיה מדובר בפעולה הפוגעת בזכויות השוכר ולכן יש לדון בה במישור המשפט הפרטי.

בהמשך, דן ביהמ"ש בשאלה: האם המינהל ביטל הסכם שכירות או חכירה הנוגע לשטח של 457 דונם, אשר בגינו נתבעים הפיצויים? או שמא, כטענת המינהל, שטח זה לא היה כלול בשטחי המושב וממילא לא בוטל הסכם שכירות בגינו.

בית המשפט דחה את טענת המושב, לפיה יש לראותו כמי שיש בינו לבין המינהל חוזה לתקופה ארוכה ומציין, כי יש להבדיל בין שטח משבצת הקרקע של המושב עצמו לבין השטח שמחוץ למשבצת הקבע, שלגביו חל משטר חוזי שונה ויש להתייחס אליו לפי אמות מידה שונות.

השופט מדגיש, כי כבר נפסק בעבר, כי סירוב המינהל לחדש חוזה שכירות של שטח שמחוץ למשבצת הקרקע של קיבוץ אינו בבחינת פגיעה בזכות כלשהי של היישוב ואין המושב יכול להיחשב כחוכר לתקופה ארוכה של שטח זה.

השופט קיסרי הוסיף ואמר, כי עדויות שהובאו בפניו מצביעות על כך שחתימת הצדדים על חוזה אשר תחם את שטח המשבצת ל-1,800 דונם נערכה בידיעתו ובהסכמתו המלאה של המושב, ואין לשעות לטענתו שההסכם הוא פרי לחץ או כפייה.

לבסוף, מסכם ביהמ"ש ופוסק, כי על פי הראיות שהובאו בפניו לא עלה בידי המושב להוכיח התקיימות תנאי כלשהו מן התנאים הנדרשים לקבלת פיצוי מהוועדה לתשלום פיצויים חקלאיים, שכן אין במקרה שלפנינו החזרת קרקע חקלאית לחזקתו של המינהל כתוצאה מביטול זכותו של המושב לקרקע זו, אלא החזרת שטח למינהל כשהסתיים חוזה השכירות ולכן אין מקום לפסוק למושב פיצויים בגינו.

לסיכום, ביהמ"ש דוחה את התביעה של מושב עופר ופוסק, כי המושב ישלם הוצאות משפט בסך 25 אלף שקלים.

מקיבוץ קטן למושב גדול

דפנה מאור, מושב רמות

החיים המשותפים לחילוניים ולדתיים, במדינת ישראל בכלל וביישוב אחד או בשכונה אחת, הם נושא שמעסיק רבים. גם לפרופסור ירון דגן, מומחה בין־לאומי להפרעות שינה, שעשה מעשה ועבר עם משפחתו לחיות במושב מיוחד במינו, נטור שבדרום רמת הגולן, חשוב לברר כיצד שומרים על יחסי שכנות טובים עם השו־תפים לבית.

בעברו החלוצי, נטור היה קיבוץ של השומר הצעיר שהוקם ב–1980 קרוב לנחל סמך ולמושב רמת מגשימים, במקום שבו התקיים יישוב יהודי קדום. בסמוך לו הת־גלה בית כנסת עתיק מתקופת המשנה אשר נחשב לאחד החשובים והמפוארים שנמצאו בארץ ישראל. חברים באו ועז־בו, בעיקר עזבו. לפני מספר שנים נשארו בקיבוץ משפחות ספורות עם משק גדול מאוד, המיועד לעשרות משפחות: רפת, לול, מטעים וגד"ש, אבל איזה טעם יש ביישוב שבו המדרכות שוממות, קולות ילדים ותינוקות אינם נשמעים ואין חיי קהילה וחברה?

בינואר 2008, בסופו של תהליך שעברו החברים הנותרים בליווי המועצה האזורית גולן והמחלקה להתיישבות, הוחלט לשנות את אופיו של נטור, והקיבוץ הקטן הפך למושב עובדים גדול. היום גרות בנטור כ–70 משפחות והוא מהמושבים הגדולים בגולן. אחת מהמשפחות שנקלטו במושב החדש היא משפחת דגן, שעברה לרמה עם עדר עזים והקימה מחלבה לייצור גבינות צאן ("משק נעמי").

בהשקפת עולמם, רוב חברי הקהילה בנטור חילונים וליברליים, האוכלוסייה נחשבת חזקה והדבר משפיע על מערכת החינוך שבה לומדים הילדים ועל אופי המושב. תושבי נטור יודעים היטב כיצד לסייע זה לזה ומקיימים חיי קהילה מש־פחתיים ואינטימיים. לאחרונה, הצטרפו למושב משפחות המשתייכות למגזר הד־תי–לאומי התורמות לגיוון הרב–תרבותי ביישוב. לכל בית "ראש נחלה" בגודל 1.5 דונם, וכל משפחה מקבלת 30 דונם כהת־חלה.

תחושת הערבות ההדדית בין הוותיקים לחדשים מורגשת במושב ותואמת את רוח המתיישבים בנטור. החברים בונים את חיי הקהילה והחברה שלהם לאור הרעיון, שיש ליצור שיתוף בין החופשיים לחובשי הכיפות, בין החילוניים לדתיים. יש הבנה, יש היכרות, יש סובלנות ואלה מנצחים את הבורות ואת הדעות הקדו־מות. הנטורים מוכיחים, שאפשר להיות שכנים טובים, גם כאשר אחד שומר שבת ואחר מכסח את הדשא, אפשר לחגוג יחד ולהסתדר עם התוכן הערכי והקולינרי בכל אירוע מושבי. על בסיס הרעיון הזה, הקימו בנטור את מערכת החינוך המקו־מית.

"אין ילד שקוף"

פרופ' ירון דגן יושב על הרבה כיסאות – כיסא של רופא מומחה ומנהל מרפאות ב"מכבי", כיסא של סגן ראש המועצה הא־זורית גולן שלא בשכר, ובתפקידו זה עוסק פרופ' דגן בנושאי קידום החינוך והתר־בות בגולן. הוא יצרן גבינות ויוגורט וגם חבר הוועד הממונה ביישוב מיצר. המומחה העולמי להפרעות שינה, שעלה אל הרמה מאזור המרכז כדי "לצאת מהמירוץ", כפי שהתבטא בריאיון שנערך עמו, פעיל בעניינים רבים ומגוונים אבל גאה במיוחד בעובדה שהיה מיוזמי מערכת החינוך ובית הספר של נטור.

בית ספר היסודי "שורשים" הוא חלק ממערכת החינוך הייחודית של מושב נטור. לומדים בו יחד תלמידים חילוניים ודתיים בני נטור, וכן ילדים מיישובים נוספים שהוריהם בחרו בבית הספר הזה. "הם בחרו בו", מסביר פרופ' דגן, "כי הם דתיים שרצו שילדיהם יכירו חילוניים, או שהם חילוניים שמבקשים להקנות לילדי־הם ערכי דת ישראל.

"בכל טקס ואירוע שרים התלמידים את

פרופ' ירון דגן. "אין ילד שקוף" צילום מסך מנענע10: שני דרור

במושב נטור, עד לפני כחמש שנים קיבוץ, שומרים על יחסי שכנות טובים עם מי שמחזיקים בדעה שונה ואורח חייהם אחר, דתי או חילוני. להקמת מערכת חינוך יישובית על פי ערכים אלה שותף פרופ' ירון דגן, שהעתיק את חייו ממרכז הארץ, מבית חולים גדול, אל המושב, אל הדיר ואל המחלבה. בעקבותיו, רבים מבקשים להצטרף

בית חדש במושב נטור. לכל בית "ראש נחלה" בגודל 1.5 דונם וכל משפחה תקבל 30 דונם כהתחלה
צילום: יוני רפאל

'התקווה' ואת התפילה לשלום המדינה. יש להם סידור תפילה משלהם ובו תפילות מהמסורת, יחד עם שירים וקטעי ספרות ישראליים-עבריים. אבל לבית הספר של נטור יש ערכים נוספים – לימודי הטבע והיחס אל כל תלמיד ותלמיד". כמו שאומר בגאווה אב של אחד התלמידים (במקרה, ירון דגן): "אין ילד שקוף". את בית החינוך הזה מובילה מחנכת מופלאה בזכות עצמה, בינה פבזנר מקדמת צבי.

מושב נטור עולה ופורח, יש בקשות לעבור למקום מעבר ליכולת הקליטה. היום עובר גם קיבוץ מיצר שבדרום הגולן תהליך דומה. גם כאן פרופ' ירון דגן מהמובילים, כחבר הוועד הממונה. אל מעט חברי הקיבוץ, שחלקם אפילו לא גרו במקום, קולטים משפחות שיישבו את מושב מיצר ויקבלו נחלות לעיבוד חקלאי, וכבר מתחילים להכין מגורים זמניים לעשר המשפחות הראשונות שיגיעו בקיץ זה. מיצר יהיה מושב שבו ישלבו חקלאות עם חיי חברה ותרומה לקהילה.

פרופ' דגן סבור, שאין כמו הגולן מקום מתאים לניסויים חברתיים, והוא לוקח חלק חשוב ואישי במעבדה החברתית המתרחשת ביישובי הרמה. יש לו, לפרופסור, עוד הרבה חזון, מעשים וסיפורים, אבל כל כמה דקות מציץ ראש לתוך משרדו, כולם צריכים אותו, הוא נחוץ בכל מקום והשיחה עם האיש העסוק הזה קצרה כל כך.

יער נטור בחורף. לבית הספר יש ערכים נוספים: לימודי הטבע ויחס לכל תלמיד
צילום: אורנה לוטן

בתפקידו הנוסף

יוצר גשרים לשכנות טובה יותר

פרופ' דגן הוא סגן ראש המועצה האזורית גולן בהתנדבות, אחראי על הקשרים עם התושבים הדרוזים ברמה

ברמת הגולן התקיים לפני כשלושה שבועות טקס חגיגי, שבמסגרתו נחתמו הסכמים לשיתוף פעולה בין המועצה האזורית גולן לתושבי הכפרים הדרוזיים, שבהם כ-20 אלף איש, רובם המכריע מסרב עדיין לקבל תעודות זהות ישראליות.

ההסכמים שנחתמו הם בתחומי התעסוקה, התיירות, איכות הסביבה וההשכלה הגבוהה. בסמוך למועצה המקומית בוקעתא יוקם "פארק תעסוקות" בתל חרמונית, אשר ירכז מיזמים של עסקים קטנים ובינוניים ואמור לשרת בעיקר את תושבי הכפרים הדרוזיים באזור. במג'דל שאמס תיפתח שלוחה של המרכז לטיפוח יזמות (מט"י), במסגרתה יפעל גם סניף של עמותת התיירות גולן, שמתפקידה לקדם את עסקי התיירות שהחלו לפרוח בכפרים הדרוזיים בשנים האחרונות.

גולת הכותרת של שיתופי הפעולה החדשים היא הקמת שלוחה של מכללת אוהלו במג'דל שאמס כבר בשנת הלימודים האקדמית הקרובה. עד פרוץ מלחמת האזרחים בסוריה, נהגו צעירים דרוזים מרמת הגולן להירשם ללימודים אקדמיים במדינה, בעיקר באוניברסיטת דמשק. אולם בשנתיים האחרונות, על רקע האלימות המתחוללת מעבר לגבול, לאוכלוסייה בגולן נוצר צורך בחלופה אקדמית.

לחתימת ההסכמים קדמה עבודת הכנה ביוזמת ראש המועצה גולן אלי מלכה, שמינה את סגנו (ללא שכר), פרופ' ירון דגן, לתפקיד חדש לפני מספר חודשים: "הממונה על קידום הקשרים עם האוכלוסייה הדרוזית בגולן". בריאיון לכתבת NRG, עדי חשמונאי, ב-21 ביוני, אמר פרופ' דגן: "המועצה האזורית גולן החליטה לקדם את שיתופי הפעולה עם האוכלוסייה הדרוזית כדי לייצר גשרים ליחסי שכנות קרובה יותר. התפקיד שלי נוצר לאחר שהתחלנו להבחין בכך שנוצרו תנאים טובים לחימום היחסים עם הדרוזים בגולן.

"מלחמת האזרחים בסוריה מנתקת אותם יותר ויותר מהמדינה המתפוררת. סטודנטים כבר לא יוצאים לשם, כלות סוריות כבר לא מגיעות מעבר לגבול, וגם משלחות של שייחים וביקורים משפחתיים כבר לא מתקיימים. בנוסף לכך, ההנהגה הדתית של בני העדה בגולן הופכת עם הזמן ליותר ישראלית בזיקה שלה, וחשוב לנצל את ההתפתחויות הללו".

אוהב, לא אוהב

ארבעה ספרים חדשים עוסקים באהבה מן הצדדים הלא-מחמיאים שלה: הפחד להיות בזוג, חוסר הידיעה של הדרך לאהוב, פרידה זמנית, פרידה סופית, גירושין

האהבה היא קו עלילה מרכזי ברומנים והיא ממשיכה לשרוד בכל הספרים, מכל הסוגות, אבל מהי אהבה, אם לא ייסורים? כמובן, יש חלקים נעימים והם רבים ומשתרעים על פני תקופות ממושכות, אבל הזמנים הכואבים הם הנזכרים ביותר – טרם הרגיעה של האוהבים זה בזרועות זה, בעת הפרידה הזמנית, שאולי תהיה נצחית, בעזיבה, בגירושין, באכזבה, בשנאה. ארבעה ספרים חדשים נוגעים באהבה, בעיקר בשלבים של ה"לפני" וה"אחרי", והסופרים שכתבו אותם חושפים משהו מעולמם האישי, הפרטי.

פחד מאהבה

"אני חושב, שבסופו של דבר, אתה אוהב את מי שבשל מכלול תכונותיו אתה משתקף לעצמך הכי טוב בעיניו", אומר עידו אנג'ל, מחבר הרומן "ספר ילדים" (הוצאת מודן). "למרות שזה אולי נשמע אגואיסטי, כשאוהבים, צריך גם להרגיש שזה לא לחינם.

"אני אוהב את בנותיי, כי הן נותנות לי להרגיש שהן זקוקות לי. אני אוהב את הסופרים הנערצים עליי, כי למדתי מהם. אהבה לבן או לבת זוג כוללת סוגים שונים של נתינות ותמורות – בני הזוג זקוקים זה לזה, לומדים זה מזה, מנחמים זה את זה.

"למרבה הצער, הטרגדיה של הדמויות בספר היא שהן לא יודעות לאהוב. הן מפחדות לתת מעצמן, לכן לא מקבלות תמורה. הפחד הוא זה שמוביל אותן, ובמקרה של אורי ואפרת, זה הפחד להפוך להיות ההורים שלהם, שבסופו של דבר, גורם להם להפוך להיות בדיוק כמוהם".

לגבי ההשראה לסיפור, מוסיף עידו: "'השראה' זה מושג חמקמק. גם הפועל 'שאיבה' לא מתאים כל כך, לפחות לא באופן שבו אני כותב. 'פחד' נכון יותר, והפועל הוא 'לופת'. וכשהתחלתי לכתוב פחדתי, מזוגיות. העניין הוא, שפחד אף פעם לא מספיק כדי לכתוב ספר. דמות יכולה לפחד, הסופר לא.

"לכן, התחלתי לשאול את עצמי מאיפה הפחד הזה מגיע, וככל שהעמקתי, כך גיליתי שהוא מגיע מכל מיני גיבנות שאני נושא, שקשורות בעיקר בילדות שלי בתור בן יחיד להורים גרושים. ברגע שהבנתי את זה ואזרתי אומץ להסתכל לזה בעיניים, הספר ממש נפרש מולי וידעתי מה אני צריך לכתוב".

הם ב"הפסקה"

מי מאתנו לא סבל מלב שבור ומאהבה נכזבת? על כוחה המעוור של האהבה, על שלושת שלבי האבל (הכחשה, וודקה ותספורת איומה) ועל הפתעות שמסתתרות ממש מתחת לאף, מספר הרומן "מועדון הלבבות השבורים" של אמה גרסייה (בהוצאת ידיעות ספרים), המעורר הזדהות ומצחיק, ואי-אפשר שלא להתאהב בגיבורה.

בחור חתיך ועשיר, רוב, ובחורה בתחילת שנות ה-30 שלה, ויוויאן, שעובדת במשרד פרסום, אוהבים, אבל כרגע, ויוויאן ורוב "בהפסקה". חיים קצת בנפרד כדי להבין מה הם רוצים וליתר דיוק, כדי שהוא יבין שהוא אבוד לגמרי בלעדיה.

ויוויאן מתארת בגוף ראשון את כל קורותיה: "ברור שהייתי הרוסה כשהוא עוד פעם ביטל את החתונה... הוא לא מרגיש בשל מספיק מבחינה רוחנית. לא באמת רציתי לעזוב, אבל גם לא יכולתי להישאר ולחכות כמו איזה עכביש עם שמלת קורי תחרה, נכון? האמת היא, שמאז שעזבתי הוא לא ממש היה בקשר (מלבד הודעת טקסט שבה הוא שאל אם אני יודעת איפה מגני ההוקי שלו).

"בינתיים, פיתחתי לי תחביב משונה. אני מוצאת את עצמי חוקרת אנשים שבורי לב. התפתחה אצלי מין אובססיה אליהם. אני אוספת פרטים על פרדות של אנשים ומחפשת בגוגל צירופים כמו 'כאב לב', 'רווקה זקנה', ו'זרקו אותי', כדי לראות מה כתבו על זה.

"ברור שאותי לא זרקו, אבל זה פשוט מעניין אותי. זה מין פרויקט להתעסק בו כדי לא לבלות כל רגע פנוי בגעגועים אליו. אבל בעצם כן יש לי רגעים של געגוע. אני מדמיינת מה הוא עושה כל הזמן, כל שנייה. אבל אני לא שבורת לב – כי כמו שאמרתי, אנחנו בהפסקה. וזה בדיוק מה שאני חושבת לעצמי כל לילה כשאני מוציאה את הטי-שרט שלו מתחת לכרית, מצמידה אותה לפנים ושואפת את שאריות הריח הגברי שלו".

מפרקים את החבילה

יעל ינאי, טרום-גרושה ואם לארבעה, כתבה את סיפורה של מיכל, שהוא בעצם סיפורה שלה, שהוא בעצם סיפורם של מי שמקיצים יום אחד לצד בני זוגם משכבר בחיק הידיעה החותכת, המקיזת דם: הם אינם יכולים להמשיך ככה. לא ככה.

"אבוא בלי אוויר" (בהוצאת כנרת-זמורה-ביתן) הוא סיפור אוניברסלי מאוד ועם זאת, פרטי ומקורי להפליא. זהו תיאור לא מסונן ולא מצונזר של שינוי אישי באמצע החיים; מרתק, מצחיק ומדאיג, המאיר את חיינו כיצורים זוגיים והורִיים, נשים וגברים כאחד, מזווית חדשה.

יעל מספרת: "אהבה בשבילי היא סוג של בית. להרגיש בבית. מקום לשים בו ראש, ללכת לאיבוד לעצמי. אהבה בשבילי זה מישהו שלידו אני יכולה להיות מי שאני רוצה להיות. מישהו שאני אוהבת אותו לא בגלל מה שהוא, אלא בגלל מי שאני כשאני לידו.

"אהבה בשבילי זה להרגיש מורגשת. סוג של כנפיים לעוף, ושורשים להיות נטועה. לעוף עמוק. להרפות עד הסוף ולהיאחז עד הסוף. אני לא מכירה דרך אחרת להיות את מי שאני.

"הספר הזה הוא פסקול של החיים שלי. חייתי אותם וכתבתי אותם, לפעמים בד בבד, לפעמים בדילֵיי קל, כמו הזמן שלוקח לרעם להישמע אחרי שהברק התפוצץ לנו מול העיניים. הספר הזה הוא סיפור המסע שלי אל עצמי. כי הגיע יום שבו התחוור לי שאני חייבת לזוז משבצת בחיים, לפרק את הקֵן שלי, את נמל הבית שלי, את חוף המבטחים שלי שעלה על שרטון. כי כמה אפשר לחיות ב'ניוטרל'. מתישהו, איפשהו, מוכרחים להכניס להילוך.

"וכל אותו זמן משהו בי התעקש מאוד, ומשהו בי הניף דגל לבן. אז חייתי את החיים שלי, וכתבתי אותם. כל הדרך אל האמת שלי, אל השאלות שלי ואל התשובות. כי מגיע רגע שבו אדם מסתכל לעצמו בלבן של העיניים ויודע: או שינוי, או לא להיות. כי משהו בו מת, ובאותה נשימה משהו בו מת לִחיות".

גברים-נשים, יחסי כוחות

"סימנים של גבר זר" מאת מיכל זמיר (בהוצאת כתר) הוא רומן מצחיק וכואב המסופר בידי גיבורה שאינה יודעת להתאפק, בחיים או במחשבה.

היא מציבה רגל באזורים שמחוץ לתקינות הפוליטית, שולחת יד אל לב הפצע ומבררת באומץ איך בדיוק את נעשית אישה.

בוקר אחד, נכנסת אישה בשנות ה-40 לחייה למשרדו של מתווך נדל"ן ומציעה את דירתה למכירה. הדירה היא כל מה שנשאר לה. בשעות הבאות, עד שיגיע המתווך לדירה כדי לסיים את העסקה, יש לה זמן לחשוב. בראש חולפים לה חיים שלמים. שלושה בעלים שהשאירו עקבות בדירה, שורת מאהבים שהותירו סימנים בנפש, הילדה שהייתה, שדילגה בין סקרנות ותמימות לזימה ויצר, אמיתות שלא עמדו במבחן המציאות ושקרים שהוכיחו את עצמם.

הצעה לחשיבה על יחסי הכוחות בין גברים לנשים ולבחינת הצדדים הכלכליים של היחסים האלה. מציע הליכה בין הטיפות של הרגעים הפרטיים של החיים, אלה שרובנו משתדלים להצניע.

סף המציאות / יענקלה איתן

על דלת ברזל כבדה היה רשום במסגרת בעלת שלושה קישוטים, למטה בקטן: "סף המציאות". האיש שקיבל את פניי הביט בי כשקראתי את המשפט. הוא צחק ואמר: "זהו משפט רב משמעות, סף המציאות... עכשיו אתה בעולם האמתי". הוא פתח את הדלת, רעש חריקה ליווה את תנועתה, נכנס קודם ולאט–לאט הזיז חפצים למקום אחר כדי ליצור לי מעבר.

נכנסנו אל מרתף ענק ובו צבעים מצבעים שונים, מכחולים בגדלים מיוחדים, שופינים חדים ומחודדים, מברשות, כרסמות מכל מיני צורות, המון כלי עבודה מפוזרים על השולחן ועל הרצפה. מעל הכול, מונח לו ספר אמנות עתיקה, משנת 1880. הבטתי לרגע סביבי והחלתי לצחוק, יש מישהו שאוסף דברים קצת יותר ממני, ואצלו הדברים זרוקים בכל פינה, על קולב ישן ועל כל עמדה פנויה, על שולחן או כיסא ועל כל דבר שיכול לשמש מתלה.

"הסליק שלי", הוא אמר וחייך, "המזבלה" ולא הוסיף. על כיסא ישן ושחור עמד ככה, מסתתר מאחורי מסחטת תפוזים ישנה שבורג מעטר אותה, נראה כמו בורג של מכבש, טלפון ישן–נושן עשוי בקליט. השפופרת חבוטה, חלק מהאפרכסת נעלם, חוטים גלויים. הבטתי בטלפון. "כן, זה הטלפון שהיה בבית דיזנגוף, ברחוב רוטשילד מספר 16, הבניין שבו דוד בן גוריון הכריז על המדינה. זה הטלפון שבו הוא ואישים אחרים השתמשו בו. המקום נבחר, כי היה מוגן בפני הפצצות ויש המספרים, שבן גוריון שוחח עם הארי טרומן, נשיא ארצות הברית, לאחר הצבעתה באומות המאוחדות בעד מדינת ישראל. זה הטלפון".

"מה?!" עמדתי נדהם ונפעם, "סליחה", התחלתי למלמל. לפניי עמד איש בן 70, פרופסור לאמנות, "סליחה שוב" אני אומר ומנסה לנסח את השאלה. "איך אתה יודע?" – "אבי היה איש התחזוקה של הטלפונים והחשמל באותה עת ועם החלפת המכשירים, ביקש לקבל לידיו את הטלפון שדרך השפופרת שלו עוצבה המדינה.

"היום החלטתי להעניק אותו לך. שמעתי על המוזיאון שלך ועל הדרך שבה אתה מעביר ומספר על תקומת המדינה, וחושב אני, שמן הראוי שאתה תציג אותו בצורה הנאותה". נשארתי לרגעים אחדים פעור פה והמום. ביקשתי שיכתוב עבורי את הדברים על נייר בכתב ידו ויחתום, ואני אשמח להעמיד טלפון זה במוזיאון בכבוד רב ביותר.

קראתי את אשר כתב, למטה ציין "חביב מזרחי". "מה הקשר?", אזרתי אומץ ושאלתי, והאיש המבוגר השיב: "סבי היה מזכירו של יוסף אליהו שלוש. משפחת אמו הייתה מהמתיישבים הראשונים של נווה צדק... לימים מהבתים הראשונים בתל אביב".

טלפון בקליט שחור, חוטים חשופים, אפרכסת שידעה ימים טובים יותר, אבל הסיפור מאחורי הטלפון הוא ראשיתה של המדינה.... הלו! הלו, טרומן! האם שומע? בן גוריון על הקו.

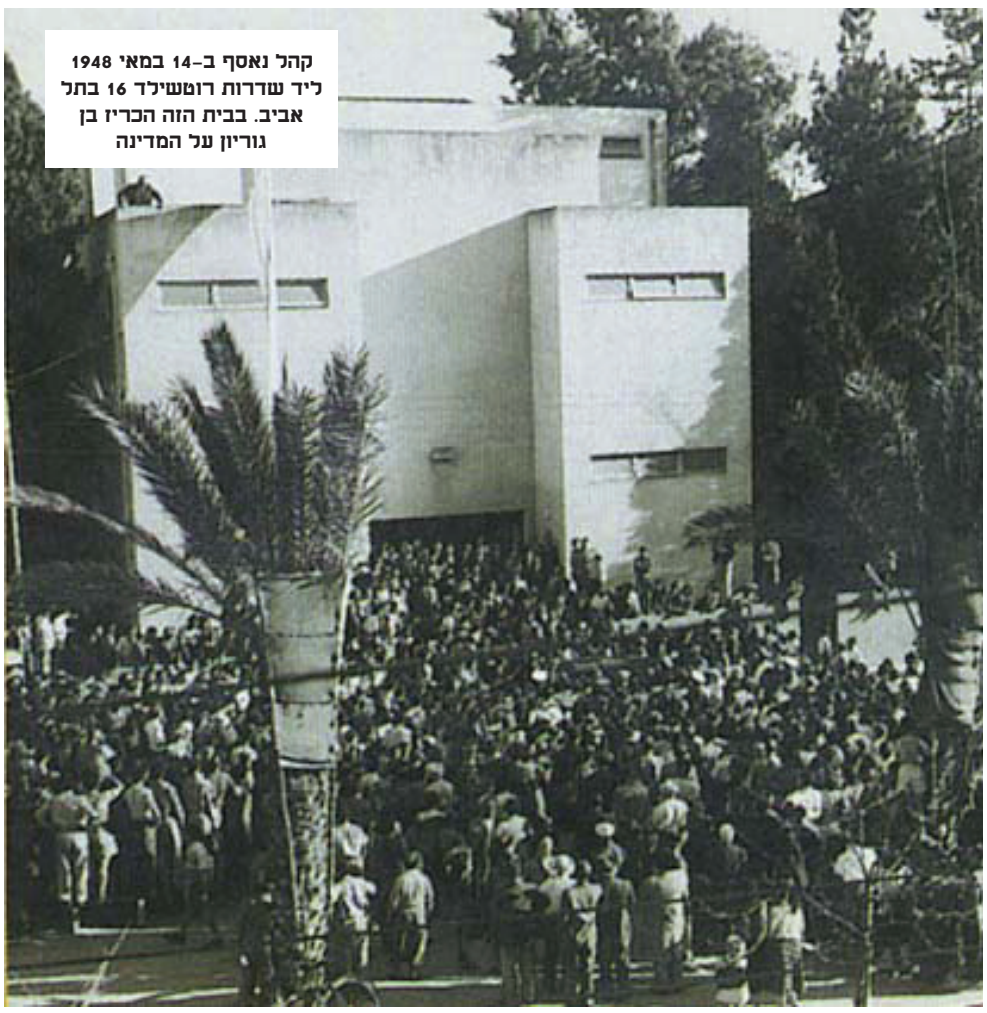

קהל נאסף ב–14 במאי 1948 ליד שדרות רוטשילד 16 בתל אביב. בבית הזה הכריז בן גוריון על המדינה

גלגולו של מבנה בחצר / עמיר גבע

הוא היה חלק מהפיתוח של משק הוריי במושב ביצרון. כשהשתחררתי מהצבא, חזרתי לעבוד במשק ההורים באיזה תהליך שאין לי הסבר עבורו. כמוני, חזרה למשק מרבית הכיתה שלי, גם הצעירים יותר בשנה. היינו חבורה של בנים ובנות שחזרו למושב בטבעיות. אין לי דרך להסביר זאת. החיים במושב היו לא קלים – מסגרת סגורה למדי, חברה לוחצת. עם זאת, איני יכול לציין ולו אחד מאתנו כחסר יכולת אישית.

רובנו עבדנו במשקי ההורים. לא ככורח, סוג של השפעת הדרך הציונית–סוציאליסטית של הורינו החלוצים. אני עברתי מסע של לחצים לחתום קבע בצבא, שאר חבריי לא היו מוכשרים פחות ממני. לאחר שנים, נוח היה לי להסביר זאת לעצמי כאחריות להורים המתבגרים שנשארו במשק, או פשוט יותר: אהבתי למשק הבקר שהיה לנו.

גלגולו הראשון של בניין ה"סטודיו" היה רפת לעגלים צעירים. רפת חדשה, מודרנית לשנות ה–60', שבנינו על גבעה סמוכה, מחוץ למתחם החצר המסורתית. הייתה שינוי משמעותי במבנה המשק, הוקמה מתוך כוונה לספק תשתית נוחה לעגלים, מקום יבש ונקי עם שטח לשוטטות עבורם. חשיבה על גודל ומודרניזציה.

לאחר המלחמה בסיני הגענו אחי ואני להחלטה שדרכינו נפרדות. בכך לא היה כל דבר מיוחד, רוב שותפויות האחים במושב סופן היה פרידה. לשמחתי, זו שלנו נעשתה ברוח טובה.

בכך תמה תקופתי בביצרון. נשלחתי כמו חללית למסע הרפתקאות סביב העולם. הפעם, מתוך בחירה אישית ומושכלת.

אחי, בן ממשיך במשק הורינו, שמר את הרפת המוגדלת רק לתקופה מוגבלת. קשה דרכו של רפתן בודד במשק של מאה ראשי בקר יחד עם שירות מילואים בצנחנים.

המבנה הצנוע, חמישה מטרים רוחב ועשרים אורך, עמד בריקנותו, כמו רוב מבני המשק. חלק מהסככות פשוט פורקו, כי היו מטרד. לא שכחתי אף פעם, בביקוריי הרבים במשק, אצל הוריי ואצל משפחתו של אחי, לעבור ביניהם, ללטף ברזלים נטושים.

בביקור אחד גיליתי את תפקידו החדש: נבנה מבלוקים, מחולק לחדרים ומשמש למגורי פועלים, אך רק לזמן קצר. בתפקידו הבא היה מחסן לטובת בעלת הבית.

בחזרה מתקופת העבודה בהולנד "נחת" המטוס שלי בגן יבנה. גם פה, יציבות לא הייתה השם הנרדף שלי. נזקקתי למחסן עבור כלי הנגרות, הרעש לא אפשר לי לנסר בתוך יישוב צפוף. אחי הטוב מסר בידי מחצית מהמבנה.

כך קמה לה "הנגרייה שלי". אחרי שיפוץ מתאים, הועברו כל כלי הנגרות והועמדו שולחנות העבודה. אני נגר חובב, כבר שנים, בהשפעת הריחות והמראות בילדותי מהצריף הסמוך של אדמונד. רק מה, אני כבר זה זמן מצייר, לא כל כך מנגר. הנגרייה החלה בתהליך שקיעה לתפקיד של מחסן לכל הגרוטאות שלי ושל ילדיי. תופעה מוכרת במחוזותינו.

כאן חלה התפנית האחרונה – הפיכת הנגרייה לסטודיו לציור.

סיפרתי לכם סיפורו של מבנה בחצר משק במושב, גם ברמז על נדודיי שלי. אני מתחייב לעצור כאן הפעם, חבל שאפילו לי קשה להאמין בכך.

היהודי הנודד

> גלגולו הראשון של בניין ה"סטודיו" היה רפת לעגלים צעירים. רפת חדשה, מודרנית לשנות ה-60', שבנינו על גבעה סמוכה, מחוץ למתחם החצר המסורתית. הייתה שינוי משמעותי במבנה המשק, הוקמה מתוך כוונה לספק תשתית נוחה לעגלים, מקום יבש ונקי עם שטח לשוטטות עבורם

חזית הסטודיו. אני כבר זה זמן מצייר, לא כל כך מנגר

צילום: עמיר גבע

machita106@gmail.com

לא לפחד מהפחד

הבת רוצה לטפס על ההרים, כי הם שם. הקטן, בר מצווה, יוצא לריצות לילה בכפר וחוזר ממסיבות לאחר חצות. כשהבכור הגיע לעולם התחלנו להבין מהי "אחריות" והתחלתי לפחד, בא לי לצעוק "אימא'לה!"

כולנו פוחדים ממשהו. פחד זה דבר טוב, הוא בא להגן עלינו מפני הסכנות שבעולם הכאוטי שלנו. במקרה שלי, למשל, קל לי יותר לח־שוב ממה אני לא פוחדת, כי יש המון דברים שמפחידים אותי.

אני פוחדת לעתים לצעוד לבדי בשדות שעל יד הכפר, כי אולי איזה רוצח סדרתי החליט גם הוא לצעוד שם; פוחדת ללכת בסמטאות חשוכות לבדי בלילה, כי ראיתי יותר מדי סרטים הולי־וודיים שבהם סופו של מי שעשה זאת לא היה מרנין; פוחדת לפתוח את המקרר, כי אני יודעת שהעוגה תקרוץ לי ואני פוחדת להשמין; ואני ממש, אבל ממש, פוחדת מג'וקים.

כל מי שאני מכירה פוחד ממשהו, לכן השאלה היא לא אם אנחנו פוחדים, אלא מה אנחנו עושים עם הפחד הזה. האם הוא מצליח לשתק אותנו, גורם לנו לרפד את עצמנו בטונות של צמר גפן ולהתכרבל בממ"ד? או שאנו ערים לו, מכירים בקיומו, אבל מחליטים באופן מודע להמשיך כרגיל בחיינו, מתוך מחשבה שאנו רוצים לנהל אותם בעצמנו ולא לתת לפחד לעשות זאת. מה חזק יותר? הפחד, או התשוקה שלנו לחיות חיים חופשיים ועוצמתיים יותר?

כשאנחנו הופכים להורים, סוגיית הפחד הנובע מדאגה מרימה ראש גבוה מאוד–מאוד. אנחנו יוצאים מבית החולים עם הדרדק הקטן מקופל לו כמו בוטן בסלקל שלו ועם התרמיל ובו הציוד שהבאנו לבית החולים (ספר שלא פתחתי, קרמים שלא מרחתי), אבל איך שהוא, הכול הרבה יותר כבד עכשיו, כי נוספו לנו טו־נות של דאגות, פחדים וחרדות.

אנחנו פותחים את המילון הפרטי שלנו ורוש־מים בו ביד רועדת ערך חדש – "אחריות". כל האג'נדה האנוכית שלנו משתנה וכעת אנחנו אחראים למישהו נוסף, שבריאותו הפיזית והנפשית תלויים בנו לחלוטין. לא יודעת מה אתכם, אבל כשאני הבנתי את זה בא לי לצעוק "אימא'לה!".

אימא'לה שלי ניסתה לגדל אותי הכי מוגנת שאפשר. מבחינתה, העולם מחוץ לדלת אכזרי ומפחיד ועדיף לי להסתופף אתה בדל"ת אמות, מתחת לכנפיה המגוננות. הבעיות שלי (ושלה) התחילו כשהבנתי שאני לא רוצה לחיות כציפור בכלוב, אלא לרוץ כסוס פרא בעולם שבחוץ.

לא שהעולם לא הפחיד אותי, הוא הפחיד אותי מאוד, אמי הצליחה להעביר לי את כל הנוירוזות שלה בעניין הזה, אבל שלא כמוה, סירבתי להיכנע לפחד הזה. לא רציתי להסתתר ולהרגיש בטוחה, קיבלתי כנפיים ורציתי לנופף בהן באוויר החופשי. רציתי לעוף. נכון, אולי זה מסוכן, אבל כולם יודעים שלחיות זה מסוכן (המשפט הבודהיסטי אומר: "כולם מתים, אבל לא כולם חיים").

כאימא, המצב שונה קצת. המחשבה שיקרה לי משהו מפחידה אותי עדיין, אבל המחשבה שי־קרה משהו לאחד הגוזלים שלי מחרידה ממש. כשהילדים שלי הולכים לבית ספר, לתנועת הנוער או סתם לחבר, אני מריצה בראש סרטים שיכולים להיות שוברי קופות מז'אנר האימה.

עכשיו, בקיץ, מד החרדה מזנק אצלי אפילו גבוה יותר.

הצעיר שבילדיי רק חגג בר מצווה, אבל הוא חש שהוא צבר מספיק ימי חיים וניסיון על מנת להתנהג כנער מגודל. הוא מבלה במסיבות בריכה עם החבר'ה עד אמצע הלילה, מסתובב ורואה סרטים בקניון, יש לו חברה צמודה והוא יוצא לריצות לילה בכפר כדי לשמור על כושר הכדורגלן שלו ולהתעדכן תוך כדי במה שהת־חדש במחוזותינו (מה כבר יכול להיות חדש בכפר שלנו...?).

הבת סיימה י"ב (מזל טוב, נשמה), עוד חוד־שיים בערך היא עוזבת את הבית ושמה פעמיה לסוף העולם שמאלה, למכינה קדם–צבאית בשדרות. בינתיים, היא מתארגנת לקראת הב־גרות האחרונה ולטיול שיבוא בעקבותיה. היעד – טרק בפירנאים הספרדיים עם חברתה הטובה, נועה.

המחשבה הראשונה שעברה בראשי כשהיא הודיעה לי על תכניותיה חובקות העולם היי־תה "למה היא תמיד חייבת להיות יוצאת דופן? מה רע במסיבות רוויות אלכוהול והורמונים באייה נפה או בקפיצת באנג'י בבורגס?". אחרי שבדקתי שאין בפירנאים דובים ואריות, וגם ביגפוט לא נצפה שם לאחרונה, נרגעתי מעט. למה בעצם שטרק בפירנאים יהיה מסוכן יותר מענטוזים ופיזוזים במועדונים? חוץ מזה, הלל הזקן כבר אמר: "אל המקום שאני אוהב, לשם רגליי מוליכות אותי", והיא אוהבת את האפ־שרויות הגלומות בפירנאים הספרדיים. נכון שאני אימא שלה, וסחבתי אותה תשעה חודשים והשקעתי בה את כל אהבתי וכל הטרדם הזה, אבל האם זה נותן לי את הזכות לעצור אותה? או להגביל את צעדיה?

"אבל מה יקרה לה אם...", השאלה הזו רוצה שאכניס אותה פנימה לראשי, היא רוצה להש־תלט על הווייתי ועל מחשבותיי, להטריד את ימיי ואת לילותיי ולזרוע פאניקה בלבי. הפחד הגיוני, הוא אינו מנותק מהמציאות של העו־לם המוטרף הזה, דברים רעים קורים כל הזמן. השאלה היחידה היא האם אנו ניתן להם לקחת מאתנו ומילדינו את החשק לחיות על באמת? אז נכון, אני דואגת לה מאוד, שיתפתי אותה בד־אגותיי עד שאמרה, "די, את חופרת"... צודקת. אז חפרתי לעצמי במקום זה והחלטתי, למרות דאגותיי, להסתכל על כל הנסיעה שלה בעינ־יים גאות ומעודדות. היא לגמרי מעדיפה לחיות את החיים שלה כמו שבא לה, בעוצמות גבוהות ובפול וליום. מישהו חינך אותה היטב.

הפירנאים הספרדיים. לא דובים ולא אריות

צילום: Nhamblen at en.wikipedia

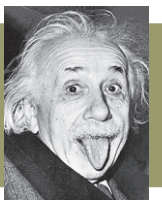

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 41

מאוזן:

1. נמצא אצלי בשק בשר מחורר (6); 4. כשישוב העלוב הוא יחוש מרוגש (4); 8. (עם 3 מאונך) יוציא להורג את סול (4); 9. רגש לועזי בן שממה (6); 11. אפשר לארגן לו כלכלה תחת מחיר אחד (4,3); 12. ירק שאחז (3); 13. קיבוץ שאפשר להשחיז (3); 15. משוגעות שמקורן אוכלות בשר (7); 18. מנסים להשיגה באזור ראשי התיבות (6); 19. (עם 20 מאונך) מחזה בעמק בתולי (4); 21. חברי למד שזה מזיק לגוף (4); 22. הנאיבי שלף מן המים את זאת שהתגשמה (6).

מאונך:

1. במה מתכסה זאת שאינה דלילה? (ש) (5); 2. המאכל אשר שרד (5); 3. ראו 8 מאוזן
5. חלוקה בגופי צוללת (5); 6. מלכלכת את הגורם לפטירתו (5); 7. שמעתי ששיטה בעדר הנחשק (4,3); 10. המוט מצמצם מרחק לחייל בטראומה (3,4); 13. להחליף עבורה תחנת חלל (5); 14. צליל בבלי ראשוני (5); 16. מאיזו דלקת סובלים בספר? (5); 17. עזרה מרצון טוב שיונו אותה (5); 20. ראו 19 מאוזן.

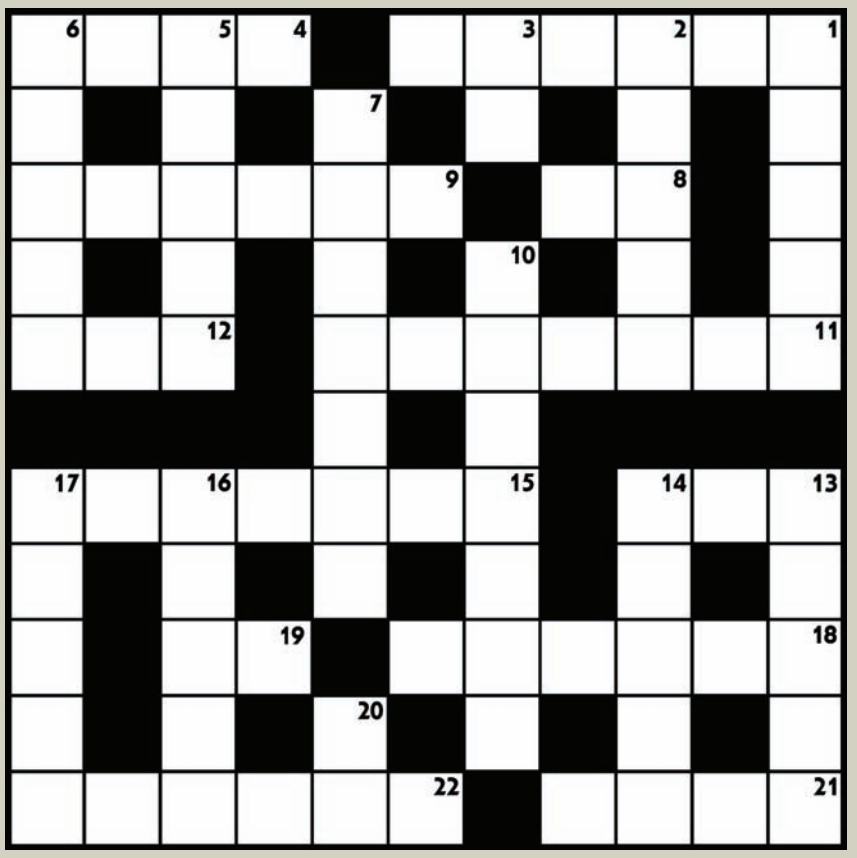

תשובות לתשבץ מס' 40:

מאוזן: 1. פיגמנט; 4. גערה; 9. כורכום; 11. רעה חולה; 12. נגה; 13. מקף; 15. צור יגאל; 18. משולשת; 19. בררן; 21. צוהל; 22. אימתני.

מאונך: 1. פרטנר; 2. ג'ירפה; 5. עד כאן; 6. הצמחה; 7. מורה דרך; 10. חולצת שד; 13. מומלץ; 14. פרוצה; 16. גזרות; 17. ליקוי; 20. עינב.